

Nørresø og Søndersø

Administrationsgrundlag

Nørresø og Søndersø
Administrationsgrundlag, Viborg Kommune
Vedtaget af Udvalget for Klima og Miljø den **DATO** 2017

Indhold

1. Baggrund.....	3
2. Formål.....	3
3. Administrationsgrundlag for Kommunens myndighedsudøvelse for anlæg	3
3.a. Sønære arealer	3
3.a.1. Haveanlæg i private haver	3
3.a.2. Beplantning.....	4
3.a.3. Offentligt tilgængelige anlæg	5
3.b. Broer, pontoner og lignende	5
3.c. Arbejdsbælte jf. regulativet for Viborg Søerne	6
4. Administrationsgrundlag for Kommunens myndighedsudøvelse for aktiviteter på og omkring Viborg Søerne.....	6
4.a. Sejlads og isætning af både	6
4.b. Fiskeri, jagt, samt fodring af fisk, ænder m.v.....	7
4.c. Færdsel på is	7
5. Bemærkninger til lovgrundlaget	7
5.a. Generelt om forhold til øvrig lovgivning	10

1. Baggrund

Dette administrationsgrundlag for Viborg Kommunes myndighedsudøvelse for anlæg og aktiviteter på og omkring Viborg Søerne skal danne udgangspunkt for den konkrete vurdering, der skal foretages i forbindelse med myndighedsbehandling af sager efter vandløbsloven og naturbeskyttelsesloven. Fremtidige klagenævnsafgørelser og domme vil dog løbende kunne ændre administrationsgrundlaget.

Administrationsgrundlaget erstatter den i 2003 besluttede "Viborg søerne - Strategi for administration af og planlægning for de sønære arealer ved Nørresø".

2. Formål

Det er formålet med et administrationsgrundlag for Nørresø og Søndersø at sikre, at sager der omhandler broanlæg, sejlads, og andre anlæg og aktiviteter på eller nær søerne behandles på et ensartet grundlag og i overensstemmelse med gældende lov og regelgrundlag.

Administrationsgrundlaget skal derved medvirke til, at anlæg og aktiviteter ikke belaster natur eller miljø, og sikre at hensynet til natur og miljø afvejes med hensynet til rekreativ udfoldelse.

Administrationsgrundlaget er i de følgende afsnit beskrevet i myndighedsudøvelse for anlæg og aktiviteter på og omkring Viborg Søerne, samt bemærkninger til lovgrundlaget.

3. Administrationsgrundlag for Kommunens myndighedsudøvelse for anlæg

Opførelse af nye - og ændring af eksisterende anlæg i søer og vandløb kræver altid forudgående behandling af kommunen. Ofte skal der sendes en ansøgning, hvor der efterfølgende skal laves en afgørelse jf. eksempelvis byggelov, naturbeskyttelseslov, vandløbslov m.v.

Det skal bemærkes, at naturbeskyttelsesloven §§ 3 og 16 er forbudsbestemmelser, hvorfor anlæg og aktiviteter indenfor beskyttede områder kræver en dispensation. Det betyder, at alle anlæg og aktiviteter som udgangspunkt ikke er tilladt og kun kan gennemføres i det omfang, der kan dispenseres.

3.a. Sønære arealer

Administration af og planlægning for de sønære arealer ved Nørresø og Søndersø skal ske på grundlag af naturbeskyttelseslovens bestemmelser, se afsnit 5 for en uddybning. Med sønære arealer forstås her arealerne nær søen. De fleste steder er der tale om, at der på det samme areal skal tages højde for en eller flere af disse reguleringer samtidigt.

3.a.1. Haveanlæg i private haver

Her beskrives praksis for den type ansøgninger, der oftest giver anledning til anmeldelser, klager og andre udfordringer i sagsbehandling i relation til naturbeskyttelseslovens § 3 - beskyttede naturtyper og § 16 - terrænregulering, terrasser og havepavilloner.

Terrænregulering

Det er praksis – med forbehold for den konkrete vurdering i hver enkelt sag - at dispensere til terrænreguleringer på +/- 1 meter i haver o.l. inden for søbeskyttelseslinjen mellem søens vandflade og eksisterende bebyggelse på ejendommen.

Det indgår i vurderingen, at Viborg Søernes omgivelser kun i begrænset omfang er uberørte. Ofte er der tale om gamle tilvoksede villahaver, der efter ejerskifte ønskes åbnet op og fx etableres med græsplæne.

Det forudsættes,

- At der er tale om terrænreguleringer, der ikke medfører skarpe terrænspring.
- At der ikke opstår behov for støttemure e.l.
- At en eventuel beskyttet bredzone med naturligt tilknyttede arter langs søen friholdes.

Terrasser

Det er praksis – med forbehold for den konkrete vurdering i hver enkelt sag - at dispensere til terrasseanlæg i haver o.l. inden for søbeskyttelseslinjen mellem søen og eksisterende bebyggelse på ejendommen.

Det indgår i vurderingen, at Viborg Søernes omgivelser kun i begrænset omfang er uberørte.

Det forudsættes,

- At der er tale om terrasseanlæg, der i det væsentlige etableres i terræn.
- At udformning og materialevalg ikke bliver for dominerende, så der fx vælges træ eller stenmaterialer i naturfarver.
- At en eventuel beskyttet bredzone med naturligt tilknyttede arter langs søen friholdes.

Havepavilloner o.l.

Det er praksis at afslå nybyggeri mellem søen og eksisterende bebyggelse på ejendommen. Dette gælder både for Viborg Søerne og for andre søer med søbeskyttelseslinje.

Dog er der praksis for at dispensere til opførelse af havepavilloner o.l., der erstatter eksisterende, lovlige havepavilloner o.l. Bygninger er lovlige, hvis der er dispenseret til dem, eller hvis de er opført før 1961.

Det forudsættes,

- At placeringen i det væsentlige ikke ændres – især at den ikke bliver mere sønær.
- At bygningen ikke bliver større end den hidtidige, hverken i areal eller i højde.
- At udformning og farvevalg ikke bliver for dominerende. En ny bygning må gerne opføres med et mere moderne udtryk, hvis den fx ønskes opført i samme stil som øvrig bebyggelse på ejendommen.
- At en eventuel beskyttet bredzone med naturligt tilknyttede arter langs søen friholdes.

3.a.2. Beplantning

I det omfang der er opstået en bredzone med beskyttet natur langs søen, må planterne gerne slås mens nyplantning, såning, gødskning og fræsning el. lign. kræver dispensation. Der er ikke praksis for at dispensere til dette.

Beplantning i eksisterende haver fra før 1972 kræver ikke dispensation fra bestemmelsen om søbeskyttelseslinje.

Det er praksis - med forbehold for den konkrete vurdering i hver enkelt sag - at dispensere til plantning af enkeltstående træer eller buske inden for søbeskyttelseslinjen mellem eksisterende bebyggelse eller beplantning på ejendommen.

Der kan ikke forventes dispensation til fx læhegn eller samlede beplantninger.

Det indgår i vurderingen, at Viborg Søernes omgivelser kun i begrænset omfang er uberørte. Det forudsættes,

- At der i det væsentlige ikke sker forringelse af udsynet over søen fra søens omgivelser.
- At en eventuel beskyttet bredzone med naturligt tilknyttede arter langs søen friholdes.

3.a.3. Offentligt tilgængelige anlæg

Det er praksis – med forbehold for den konkrete vurdering i hver enkelt sag – at dispensere til mindre, evt. midlertidige, anlæg inden for søbeskyttelseslinjen mellem søen og eksisterende bebyggelse på ejendommen og i en beskyttet bredzone langs søen, hvis der er tale om anlæg i forbindelse med offentlighedens anvendelse af søen og søens omgivelser.

Det indgår i vurderingen, at Viborg Søernes omgivelser kun i begrænset omfang er uberørte, og at dele af søomgivelserne anvendes rekreativt af borgerne til fx parkaktiviteter, udstillinger, motion, festivaller og andre arrangementer.

Det forudsættes,

- At anlægget forbedrer offentlighedens muligheder for rekreativ anvendelse af søen og søens omgivelser.
- At anlægget ikke med rimelighed ville kunne henvises til en placering på landsiden af søbeskyttelseslinjen.
- At udformning og farvevalg på permanente anlæg ikke bliver for dominerende.
- At anlægget om muligt fjernes, hvis der i perioder ikke er brug for det.
- At der sker mindst muligt indgreb i beskyttet natur
- At den beskyttede natur som evt. påvirkes er i moderat til ringe naturtilstand

3.b. Broer, pontoner og lignende

Anlæg af nye broer og bolværk kræver altid en sagsbehandling af kommunen. Broer i Viborg Søerne kræver tilladelse efter vandløbslovens § 47 og dispensation fra naturbeskyttelsesloven. Derudover kan der være krav om landzonetilladelser og/eller dispensation efter naturbeskyttelsesloven inde på land. Kort sagt kræver broen en eller flere tilladelser/dispensationer.

Udlæg af andre anlæg på søen betragtes som permanente, hvis de ligger i mere end 6 uger, og etablering af sådanne kræver tilladelse. Det er praksis – med forbehold for den konkrete vurdering i hver enkelt sag – at meddele en tilladelse, under følgende forudsætninger:

- at størrelsen på en bro ikke overstiger 8 m i længden gange 1,5 m i bredden.
- at det ved større brodimensioner kan dokumenteres at der, indenfor en kortere årrække, har været etableret en tilladt bro af disse dimensioner på samme sted.
- at en bro ikke opføres nærmere naboskel end 5,0 meter.
- at der anvendes dæmpede jordfarver.
- at der ikke etableres fugleskræmmende foranstaltninger, borde/bænke, flagstænger, parasoller, rækværk eller andet.
- at der højst må etableres én bro pr. ejendom
- at der kan opnås en dispensation fra naturbeskyttelseslovens §3

Det kan indgå i den konkrete vurdering om det ansøgte kommer almenheden til gode.

Det er praksis – med forbehold for en konkret vurdering i hver enkelt sag – at dispensere fra naturbeskyttelseslovens § 3 til broer, pontoner og lign.

Det indgår i vurderingen, at Viborg Søernes omgivelser kun i begrænset omfang er uberørte.

Det forudsættes,

- At anlægget forbedrer mulighederne for rekreativ anvendelse af søen og søens omgivelser.
- At udformning og farvevalg på permanente anlæg ikke bliver for dominerende.
- At anlægget om muligt fjernes, hvis der i perioder ikke er brug for det.
- At der under etableringen/isætningen sker mindst muligt indgreb i beskyttet natur
- At den beskyttede natur som evt. påvirkes er i moderat til ringe naturtilstand

3.c. Arbejdsbælte jf. regulativet for Viborg Søerne

Der er generelt ikke et behov for at udlægge et generelt arbejdsbælte til vedligeholdelse langs søerne.

Der udlægges derfor kun arbejdsbælter omkring ind- og udløb fra søerne, samt øvrige anlæg, hvor der kan opstå behov for adgang til søerne.

4. Administrationsgrundlag for Kommunens myndighedsudøvelse for aktiviteter på og omkring Viborg Søerne

Aktiviteter på og omkring søerne er reguleret af gældende lov for aktiviteterne, naturbeskyttelsesloven, vandløbsloven og ordensbekendtgørelsen. Bestemmelser, der skal håndhæves med hjemmel i ordensbekendtgørelsen, skal godkendes af politiet.

4.a. Sejlads og isætning af både

Sejlads er reguleret via gældende regler for sejlads, Vandløbslovens §§ 4 og 12, søregulativet og Ordensbekendtgørelsen. Her anføres alene bestemmelser, der præciserer og/eller er mere restriktive end lovens minimumskrav.

Sejlads kan foregå på følgende vilkår:

- Fritidsfartøjer forsynet med motor og/eller sejl skal være forsynet med navn, eller andet identifikationsmærke, af passende størrelse, dog minimum 50 mm. i højden og placeret på et synligt sted, således at fartøjet kan identificeres fra land.
- Hastigheden for motordrevne fartøjer må maksimalt være 5 knob (9 km/t).
- Maskindrevne fartøjer skal udvise særligt hensyn overfor fartøjer med sejl, kajaker, kanoer og fiskende både.
- Den sejllende skal optræde hensynsfuldt og udvise agtpågivenhed, så der ikke opstår fare eller forvoldes skade eller ulempe for andre.
- Der skal vises hensyn over for personer, der bor eller opholder sig langs søerne især for så vidt angår støj fra motorer eller støjende adfærd i øvrigt.
- Isætning af båd må som udgangspunkt kun ske ved de anlagte anlæg herfor. Ønsker man som bredejer at isætte båd fra egen søbred, så skal det ske på en sådan måde at beskyttet natur ikke påvirkes negativt.
- Kitesurfing, windsurfing og lignende er ikke tilladt. Viborg Kommune kan i forbindelse med afholdelse af konkurrencer og opvisninger el.lign. meddele tilladelse til brugen af disse efter samråd med politiet.
- Viborg Kommune kan meddele tilladelse til at afholde konkurrencer og opvisninger el.lign. med overskridelse af den tilladte maksimale hastighed på afmærket bane og efter samråd med politiet.
- Viborg Kommune kan i forbindelse med afholdelse af konkurrencer og opvisninger el.lign. meddele tilladelse til sejlads med vandscootere, jetski, vandski og andre vandsportsaktiviteter efter samråd med politiet.

Meddelelse af tilladelse til ovenstående aktiviteter vil tage udgangspunkt i en konkret vurdering, herunder bl.a.:

- At Viborg Søernes omgivelser kun i begrænset omfang er uberørte.
- At der skal tages hensyn til beskyttede arter og naturtyper, herunder bl.a. ynglesæson for fugle, og det vil efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde fremgå af de meddelte tilladelser, om der kræves en dispensation fra Naturbeskyttelseslovens § 3.

Hvis den samlede sejlads på søerne antager et omfang, der udgør en trussel for beskyttelsesmæssige hensyn og søernes naturtilstand tages administrationsgrundlaget og dermed regulativet for søerne op til revision.

4.b. Fiskeri, jagt, samt fodring af fisk, ænder m.v.

Fiskeri i søerne, der overholder fiskeriloven og gældende kendelser kan foregå på følgende vilkår:

- Det er tilladt at fiske gratis med stang fra båd og fra Viborg Kommunes arealer langs søerne. Fiskeri fra andre dele af søbredden forudsætter tilladelse fra bredejer.
- Der må ikke benyttes fiskemetoder, der kan påvirke søernes naturtyper eller miljøtilstand lokalt eller som helhed. Der må som udgangspunkt ikke forfodres af hensyn til søernes tilstand.
- Medefiskeri og lignende fra enkelt mands bivvy (lille telt) og lille læskærm er tilladt på afmærkede kommunale områder. Kommunen kan meddele tilladelse til større arrangementer el.lign.
- Det er ikke tilladt at drive fiskeri af erhvervsmæssig karakter med udsætning af garn el. lign. Kommunen kan meddele tilladelse til fiskeri med garnredskaber i forbindelse med undersøgelser el. lign.

Kort hvor der kan ske gratis fiskeri fra bred og isætning- og optagningssteder for både vil fremgå af Viborg Kommunes hjemmeside samt udvalgte steder ved søernes bred.

Der henstilles til, at der ikke fodres ænder, måger og andre dyr af hensyn til påvirkning af søernes tilstand og hygiejniske forhold.

Alt jagt på søerne er forbudt.

4.c. Færdsel på is

Færdsel på is er reguleret i samarbejde med politiet efter søregulativet samt ordensbekendtgørelsen.

- Det er forbudt at færdes på isen, men mindre der er opslag om at isen er sikker.
- Færdsel på isen drøftes altid med politiet.
- Der må ikke hugges våger i isen uden politiets tilladelse, eventuelle våger skal indhegnes eller afmærkes forsvarligt.

5. Bemærkninger til lovgrundlaget

Lovgrundlaget for administrationsgrundlaget for Viborg Søerne er i det nedenstående kort beskrevet, og der er markeret med fed skrift i hvert afsnit hvilket lovgrundlag, der beskrives.

Der er fastsat råderet over Viborg Søerne til Viborg Kommune i to **højesteretsdomme** fra år 1942 (HD 19.02.1942) og år 1858 (HD 25.10.1858).

Søregulativet for Viborg Søerne er hjemlet i **Vandløbsloven**. Et regulativ skal jævnfør bekendtgørelse om regulativer for offentlige vandløb opfylde lovens krav til sådanne regulativer, herunder bl.a. bestemmelser om:

- vandløbets skikkelse og/eller vandføringsevne,
- vandløbets vedligeholdelse, herunder om vedligeholdelsesarbejdets udførelse, om bortskaffelse af fyld og grøde samt om sikring af drænudløb,
- regler om ændring i retten til sejlads i forhold til lovens § 4,
- friholdelse af arealer langs vandløb, herunder arbejdsareal og 2 m-bræmmer,
- drift af stemmeværker,
- beplantning og bevarelse af skyggegivende vegetation,
- udløb for dræn- og spildevandsledninger,
- broer, bolværker og lignende,
- opstemningsanlæg, herunder flodemål m.v.

I **søregulativet** for Viborg Søerne, 1981 er der indsat konkrete bestemmelser om bådebroer. Det fremgår af regulativet, at lodsejere har ret til at opføre en bådebro på 1x8 meter uden amtsrådets tilladelse. Senere ændringer af naturbeskyttelsesloven betyder imidlertid, at der altid skal ansøges om dispensation.

Ifølge **Vandløbslovens § 47** må der kun anlægges broer, overkørsler og lignende med kommunens tilladelse. I forbindelse med behandling af ansøgning, skal det vurderes, om det ansøgte kan hindre vandets frie løb, og om det kan være til gene for den frie sejladsret.

Af **Bekendtgørelse om vandløbsregulering og – restaurering, § 9** fremgår, at broer, overkørsler eller lignende ikke må anlægges eller ændres uden kommunens godkendelse. Desuden fremgår, at opstemningsanlæg eller andre anlæg, der kan hindre vandets frie løb eller være til skade for vandløbet, ikke må anlægges eller ændres uden kommunens godkendelse.

Ifølge **Naturbeskyttelseslovens § 3** må der ikke foretages ændringer i tilstanden af natur, som er beskyttet af bestemmelsen. Formålet med beskyttelsen er at bevare naturtyperne som landskabslementer, levested og spredningskorridor for vilde dyr og planter. I forbindelse med behandling af en ansøgning skal det konkret vurderes, om det ansøgte kan ændre tilstanden af søerne samt de brednære områder, i det omfang de er omfattet af § 3.

Bestemmelserne om beskyttet natur kommer fra naturbeskyttelseslovens § 3:

” § 3. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der af miljø- og fødevareministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Stk. 2. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af

- 1) heder,
- 2) moser og lignende,
- 3) strandenge og strandsumpe samt
- 4) ferske enge og biologiske overdrev,

når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt i stk. 1, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Stk. 3. Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, der er omfattet af beskyttelsen i stk. 1.”

Generelt gælder det, at arealet nærmest søens vandflade kan være omfattet af søens beskyttelse efter naturbeskyttelseslovens § 3 i det omfang, der er opstået en zone med

naturligt tilknyttede plantearter. Denne zone kan være af varierende bredde og hældning og fastlægges efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Formålet med beskyttelseslinjen er at sikre søer som værdifulde landskabselementer og som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv.

Bestemmelsen om **søbeskyttelseslinjen** kommer fra naturbeskyttelseslovens § 16:

”§ 16. Der må ikke placeres bebyggelse, campingvogne og lignende eller foretages beplantning eller ændringer i terrænet inden for en afstand af 150 m fra søer med en vandflade på mindst 3 ha og de vandløb, der er registreret med en beskyttelseslinje i henhold til den tidligere lovgivning.

Stk. 2. Forbuddet i stk. 1 gælder ikke for

- 1) foranstaltninger, der efter lov om vandløb er meddelt påbud om eller tilladelse til,
- 2) gentilplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver,
- 3) plantning af flerårige energiafgrøder, bortset fra plantning på arealer, der er beliggende i internationale naturbeskyttelsesområder, jf. dog stk. 3 og 4,
- 4) bestående forsvarsanlæg,
- 5) havneanlæg og de landarealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål,
- 6) driftsbygninger, der er nødvendige for jordbrugs- og fiskerierhvervene, og
- 7) andre områder, der efter den hidtidige lovgivning har været undtaget.”

Ved Viborg Søerne er den i loven nævnte afstand på 150 m dog ændret mange steder, idet Naturstyrelsen har fastlagt en anden linjeføring om Viborg-søerne i 1990'erne – omkring Nørresø i 1991 og omkring Søndersø i 1999.

Det har bl.a. medført, at søbeskyttelseslinjen i nogle af de ældre villakvarterer typisk forløber tæt omkring ejendommenes hovedbebyggelse – på søsiden. Villahaverne og eventuelle havepavilloner o.l. ligger typisk på arealer, der er omfattet af søbeskyttelseslinje.

Søbeskyttelseslinjens forløb kan ses på <http://arealinformation.miljoeportal.dk>

Figur x: Kortudsnit med søbeskyttelseslinje langs Nørresøs nordvestlige bred.

Søbeskyttelseslinjen gælder for søer med en vandflade på mindst 3 ha. Søbeskyttelseslinjen regnes fra søbredden ved normal vandstand, med udgangspunkt i grænsen mellem landvegetation og vandplanter.

Ifølge **ordensbekendtgørelsen** kan kommunen fastsætte ordensbestemmelser i samarbejde med politiet. Det kan være bestemmelser om hastighed for sejlads, færdsel på is, badning og meget andet. Ordensbestemmelser kan fastsættes i regulativet for Viborg søerne eller som et selvstændigt reglement men altid i samarbejde med politiet.

5.a. Generelt om forhold til øvrig lovgivning

Der foretages i fornødent omfang partshøring efter forvaltningslovens § 19, inden der træffes afgørelse. Det er en konkret vurdering, om fx nærmeste nabo er part i sagen og derfor skal partshøres.

Udover ovennævnte kan også være andre lovregler, fredningsbestemmelser og lokalplanbestemmelser, der skal overholdes. En dispensation fra søbeskyttelseslinjen fritager ikke fra at søge tilladelse, dispensation m.m. fra andre bestemmelser.

Af væsentlige, andre bestemmelser, der kan have betydning for sønære arealer kan nævnes:

Fredningsbestemmelser for et fredet areal på Nørresøs nordøstlige bred. Fredningens afgrænsning og fredningens ordlyd kan ses på www.fredninger.dk. Fredningsnævnet er myndighed.

Lokalplanbestemmelser for lokalplanlagte områder kan ses på www.viborg.dk. Kommunen er myndighed. Der er eksempelvis ofte bestemmelser om beplantning, belysning, materialevalg på anlæg og bygninger, skiltning og benyttelse af arealet. Bestemmelserne i lokalplanen kan i nogle tilfælde være mere restriktive end lovgivningens rammer eller udelukke en konkret vurdering. En lokalplan fastlægger, hvordan et område må anvendes fremover. Reglerne for lokalplaner er fastlagt i planloven. Ifølge planlovens § 18 må der ikke retligt eller faktisk etableres forhold, der er i strid med lokalplanens bestemmelser. Dette gælder, når planen er endeligt vedtaget og offentliggjort.

Byrådet og grundejere i området er ikke forpligtet til at realisere lokalplanen. Derfor kan eksisterende lovlig anvendelse i området fortsætte.

Der kan desuden være fredskov, landbrugspligt, beskyttede arter, fortidsminder, skovbyggelinie, kirkebyggelinje, vejbyggelinjer, jordforureninger, bygningsfredninger m.m.

Endelig kan der være **tinglyst servitutter**, som kan have betydning for det, man ønsker at etablere på et sønært areal på en ejendom. Tinglyste servitutter på en ejendom fremgår af www.tinglysning.dk

Gældende lov har altid forrang over privatretlige servitutter uanset, at tinglysningen var lovlig på udstedelsestidspunkt. Det vil sige, at kommunen ikke kan efterkomme en tinglyst ret til bådebro, hvis retten er i strid med gældende lovgivning.